

**Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma**

Eroauttamisen mallin rakentaminen Pohjois-Savossa

Tuula Heiskanen
FM, psykoterapeutti
Projektityöntekijä, Kuopion Ensikotiyhdistys ry
Pohjois-Savon lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma YHDESSÄ!

Sovinnollinen ero suojaa lasta

Vanhemmuus jatkuu myös eron jälkeen

- n. 40% avioliitoista päättyy eroon; ero koskettaa vuosittain 30 000-40 000 lasta
- Vanhempien toiminta ja suhde lapseen on lapsen hyvinvoinnin ja mielenterveyden perusta
- Eroauttamisen tavoitteena on turvata lapselle tärkeiden ihmissuhteiden ja turvallisten kasvuolosuhteiden säilyminen vanhempien erosta huolimatta
- Lapsella on oikeus molempiin vanhempiin
- Sovinnollinen ero ja vanhempien kyky sopia lasta koskevista asioista suojaa lasta ja auttaa sopeutumaan muutoksiin
- Vanhempien hyvä eroa pohtiessa tai eron jälkeen hakea tarvittaessa apua oman selviämisen tueksi sekä vanhemmuuden haasteisiin uudessa tilanteessa: vanhojen rakenteiden purkaminen ja uuden rakentaminen yhtä aikaa

"Hetimiteron jälkeen olisi kyllä kaikenlainen apu, tuki ollut tarpeen, koska silloin itse joutui rakentamaan oman elämänpohjan uudelleen."

"Yksi taho ottaa kopin ja tarkoituksenmukainen tuki järjestyy. Pompottelu ei ole lapsen edun mukaista."

- Vanhemmille tarjotaan tukea ja välineitä sovinnollisen eron eri vaiheisiin
- Vahvistetaan työntekijöiden kykyä kohdata lapset ja vanhemmat erotilanteissa kaikissa palveluissa → perheiden monimuotoisuus
- Otetaan käyttöön sähköiset palvelut ja tiedotetaan niistä esim. apua eroon.fi –sivusto
- Otetaan käyttöön uusia toimintamalleja, kuten eron ensiapupiste, vanhemmuussuunnitelma
- Tarjotaan vertaistukea, ammatillisesti ohjattua ryhmätoimintaa sekä ohjattua toimintaa aikuisille ja lapsille avoimissa kohtaamispaikoissa (mm. lasten eroryhmät)
- Tuetaan etävanhemman vanhemmuutta
- Vahvistetaan erotilanteen tukea osana perhekeskustoimintamallia: -> kaikissa perhekeskustoimintamalliin kuuluvissa palveluissa tunnistetaan eroauttamisen mahdollisuudet ja sovitaan toimintakäytännöistä, työnjaosta ja yhteistyöstä

Keskeiset lähtökohdat eroauttamisen kehittämisessä

- eroauttamisen palvelut ovat hajanaisia ja satunnaisia
- olemassa olevia palveluita ei osata kysyä
- eroavusta tiedottaminen on kirjavaa ja riittämätöntä
- perheasiain sovittelun ja vanhemmuussuunnitelman käyttö ja hyödyntäminen on vähäistä
- pienillä paikkakunnilla tuttuus voi olla avun hakemisen este -> alueellinen yhteistyö
- toimijat eivät tiedä toisistaan
- ennakoivaa tukea (parisuhteen tuki, jaksamisesta kysyminen) ei ole

”Apua ei löytynyt neuvolasta, unipuhelimesta, sosiaalitoimiston puolelta eikä psyk. palveluista, yrityksistä huolimatta. Kukaan ei oikeasti paneutunut eikä tajunnut miten väsynyt varsinkin minä äitinä, mutta myös isä ja lapsi olivat.”

Kättä pitempää – keinoja auttaa

- tiedottamisen tehostaminen: kuntien sivuille (samanlainen) tietopaketti eropalveluista
 - vanhempia ja lapsia työssään kohtaavat ammattilaiset koulutetaan tunnistamaan eroperheiden tarpeita ja varmistetaan, että palveluissa tunnetaan tarjolla olevat eropalvelut
- => tasalaatuiset palvelut, yhteinen osaamis- ja tietopohja
- eroapua jo eron pohdintavaiheessa; perheasiain sovittelun tunnetuksi tekeminen, mm. varhaisena keinona estää ristiriitojen kärjistymistä
 - vertaisryhmät vanhemmille ja lapsille
 - nopean henkilökohtaisen tuen mahdollisuus: järjestölähtöistä tukihenkilötoimintaa, chat- ja puhelinpalvelua
 - eron ensiapupiste
 - lähisuhdeväkivaltatilanteiden tunnistaminen
 - maakunnallinen eroauttajien verkosto sekä alueelliset verkostot
 - vuosikello, josta näkyvät kaikki eroauttamiseen liittyvät ryhmät aloitusaikoihin
 - akuuttiaikoja perheneuvolaan -> jos ei, niin ainakin säännöllinen puhelinaika
 - aikuisten tunnetaitojen merkityksen korostaminen: esim. armeijassa, oppilaitoksissa

Vahvistetaan työntekijöiden kykyä kohdata lapset ja vanhemmat erotilanteissa kaikissa palveluissa

- Ero lapsiperheessä –koulutus (Ensi- ja turvakotien liitto)
- Eron jälkeinen vaino –koulutus (Viola ry, Pia Marttala)
- **Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen** (Kuopion Ensikotiyhdistys) *Oikeus elää – PELOTTA* – seminaari 2.10.2018 Kuopiossa
- Lapset puheeksi –menetelmäkoulutus: meneillään -> kouluttajakoulutus myöhemmin syksyllä
- Perheiden monimuotoisuuden ymmärtäminen ja huomioiminen, seminaari 11.9.2018
- **Lasten eroryhmien ohjaajakoulutus** (Kuopion Ensikotiyhdistys) *Lasten eroryhmien ohjaajakoulutus* 23.-24.10.2018, Kuopio
- **Kaksi kotia –kiertue** 22.11.2018, Kuopio
- **Päihteet** *Pidä minusta kiinni!* –päihdeseminaari 29.11.2018 Kuopio

”Ammattihenkilön asenne, esim. neuvolakäynnin yhteydessä. Kiireen tuntu, jos vaikea jo muutenkin ottaa puheeksi tai puhua asiasta. Soittoajat/virka-ajat, esim. En halua työaikana soittaa neuvolaan tai minnekkään muulle tukinumeroon ym. Koska en halua työkavereideni tietävän kaikkea elämästäni...”

On otettu käyttöön sähköiset palvelut ja tiedotetaan niistä

- perheaikaa.fi, perhesuhdekeskus.fi, parisuhdekeskus.fi (Kataja), apuaeroon.fi
- parisuhdekurssit: [väestöliitto.fi](http://vaestoliitto.fi) (tunnekeskeinen parisuhdekurssi),
- chatit: apua eroon –chat, eron abc -chat
- puhelinpalvelut, mm. Yhden Vanhemman Perheiden Liitto (YVPL), Miessakit, MLL, Väestöliitto, Mielenterveysseura
- Eron ensiapupiste puhelimitse ja internetissä (chat)? (YVPL eroinfopäivystys ma-to 10.00-16.00 p. 020 774 9800)
- Palvelut yhdestä osoitteesta, kategorisoituina

”Se että osaa etsiä apua. Ei ole nettiviidakossa ihan yksinkertaista”

On otettu käyttöön uusia toimintamalleja

- Eron ensiapupiste yhteistyössä järjestöjen kanssa: pop up –pisteet sinne missä ihmiset ovat, puhelinpäivystys, sähköiset palvelut -> yksi paikka, mistä apu löytyy
- Tukihenkilö erotilanteessa olevalle (Kuopion Ensikotiyhdistys, Riitta Kokkonen ja YVPL Marjo Meriranta)
- Lapset puheeksi –menetelmä
- Vanhemmuussuunnitelma <https://stm.fi/vanhemmuussuunnitelma>
- Jalkautuva perheterapeutti (Varkauden malli, lisätietoa Anja Venäläinen)
- Vertaisryhmät yhteistyössä si-so-te-toimijoiden, seurakuntien ja järjestöjen kanssa (Iisalmen malli)
- Tietopaketti eropalveluista avioeron harkinta-aikailmoituksen mukana

”Mistä haen tukea, sen etsiminen voi olla kynnyks, kun olet tarpeeksi väsynyt. Tarvitaan yksi puhelinnumero/osoite mistä neuvotaan mikä oikea paikka tässä tapauksessa. Apu saatava nopeasti ja riittävän paljon...”

Tuetaan etävanhemman vanhemmuutta

- Autetaan vanhempia tekemään mahdollisimman hyvät ja joustavat sopimukset
- Perheasiain sovittelu rutiiniksi ennen sopimuksen tekemistä ja jo eron pohdintavaiheessa
- Vanhemmuussuunnitelma rutiiniksi
- Eroisien vertaisryhmät (YVPL)
- Etävanhempien neuvontapuhelin (eroon ja lapseen liittyvissä asioissa viikon kaikkina päivinä klo 09.00-21.00 p. 045-132 10 87; Elatusvelvollisten Liiton neuvontapuhelin 050 514 68 96)

”Ja lasten neuvolan yhteydessä koetin saada apua ja neuvoja siihen, että lasten äiti kertoisi mitä lapsille kuuluu ja olisimme muutenkin tasavertaisia vanhempia mutta neuvolassa ei ollut aikaa siihen perehtyä ja asia jäi siihen.”

”Isällä ei vieläkään näytä olevan mitään oikeuksia”

- Iisalmen malli, lisätietoa Paula Manunen, Anja Yliluoma
- Varkauden malli, lisätietoa Anja Venäläinen
- Siilinjärven malli, lisätietoa Leena Luostarinen
- Alueelliset mallit muodostuvat alueiden palveluiden ja osaajien mukaan -> syksyn foorumeilla

Varkauden malli

Parisuhteen ja vanhemmuuden tuki

Eroauttaminen

Varhaisen vaiheen tuki/ohjaus

Varkauden kaupunki v.2018

Tehostettu/ korjaava tuki

Neuvolat
Varhaiskasvatus

•avoin päiväkot
(vertaistukiryhmät,
perheohjaus)

Koulu

Kolmas sektori /
Järjestöt, seurakunnat ym.

Perheentalo?

Lasten ja nuorten yksikkö

Nikula

(perheneuvonta,
perheasiain sovittelu)

Perheiden palvelut

(Lastenvalvoja; lasten
huolto- ja
tapaamissopimusasiat)

Lapsiperheiden sosiaalityö

(perhetyö)

Eroauttaminen

Aikuispsykiatrian pkl:

neuvolayhteistyö
aikuisen
mielenterveysongelmat/
vakavat kriisitilanteet
(pari- ja perheterapia)

Päihdepkl

Pohjois-Savon käräjäoikeus
(Huolto- ja tapaamiskiista-
asioiden sovittelu)

**Varkauden talousalueen
sovittelutoimisto**

Siilinjärven malli

1 ja 2= ajanvaraus puhelimella. Vanhempi ensisijaisesti varaa ajan itse. Toisen vanhemman kutsuu ajan itselleen varannut vanhempi. Myös sosiaalityöntekijä voi kutsua joko puhelimitse tai kirjeellä. Vanhemman luvalla myös ohjaava taho voi varata ajan. Soittoaika nettiin: kerran viikossa perjantaisin klo 09.00 – 11.00.

Perheasioiden sovitteluprosessi Ylä-Savon SOTE kuntayhtymässä

